

ВІДГУК

офиційного опонента на кандидатську дисертацію
Негрецького Сергія Миколайовича на тему «Судово-фармацевтичне обґрунтування організаційних заходів для забезпечення ліками наркохворих з залежністю від каннабіноїдів (F12)», яка представлена до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 26.613.04 при Національній медичній академії післядипломної освіти імені П.Л. Шупика за спеціальністю 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація

Актуальність теми. Удосконаленню правил обігу лікарських засобів в останній час приділяється особлива увага з боку Верховної Ради України та Міністерства охорони здоров'я України. Також суспільство, лікарі, провізори та фахівці занепокоєні ситуацією, що склалася у сфері охорони здоров'я із забезпеченням пацієнтів ліками всіх номенклатурно-правових та класифікаційно-правових груп. Нажаль, економічна криза привела до подорожчання медикаментів, що вимагає проведення організаційних заходів для забезпечення ліками різних контингентів пацієнтів, що страждають на розлади здоров'я. Судово-фармацевтичні дослідження останніх років свідчать про те, що однією з проблем, яка стоїть перед суспільством, є розробка ефективних, нових заходів та удосконалення відомих підходів в організації медико-фармацевтичної допомоги у забезпеченні лікарськими засобами наркохворих із залежністю від каннабіноїдів (F12).

Тому, однією із найважливіших потреб сьогодення є комплексний підхід в удосконаленні контрольно-довільної системи, яка регламентує: обіг наркотичних засобів і психотропних речовин на принципах фармацевтичного права; поглиблення судово-фармацевтичних досліджень та їх використання під час наукового обґрунтування для розробки організаційних принципів щодо забезпечення медикаментами пацієнтів, які страждають на каннабіноїду залежність (F12); зменшення рівня наркотизації населення внаслідок зловживання найдоступнішою психоактивною речовиною рослинного походження – каннабісом; розробка організаційно-правових принципів для забезпечення ліками цього контингенту хворих; визначення

статусу каннабіноїдної залежності серед всіх верств населення. Отже, тема дисертаційної роботи Негрецького С.М. є сучасною, своєчасною, актуальною та необхідною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана у відповідності до напряму науково-дослідних робіт «Судова фармація, фармацевтичне законодавство та доказова фармація» (номер державної реєстрації 0108U009172), тема затверджена проблемною комісією «Фармація» МОЗ та АМН України, вченуою радою Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Структура дисертаційної роботи. У вступі дисертаційної роботи (стор. 6–15) наведена актуальність обраної теми, її зв'язок з науковими програмами; мета і задачі дослідження; об'єкти, предмет та методи дослідження; наукова новизна і практичне значення одержаних результатів; особистий внесок ; аprobaciя результатів дисертації та публікації.

У першому розділі дисертаційної роботи «Сучасний стан проблеми залежності від каннабіоїдів (огляд літератури)» (стор. 16–40) дисертантом розглянуто історичні аспекти застосування психоактивних речовин рослинного походження (каннабіоїдів); стан поширеності каннабіоїдної наркоманії у світі та в Україні, а також особливості фармакотерапії наркопацієнтів з діагнозом F12. В результаті огляду наукової літератури Негрецьким С.М. виділено проблемні питання для їх подальшого дослідження.

У другому розділі дисертаційної роботи «Обґрунтування загальної методики, основних напрямів та методів дослідження» (стор. 41–57) дисертант обґруntовує методику проведення судово-фармацевтичного аналізу нелегального обігу каннабіоїдів, напрями і експериментальну базу дослідження. Отримані Негрецьким С.М. результати аналізувалися за допомогою історичного, документального, порівняльного, нормативно-правового, судово-фармацевтичного, аналітико-дескриптивного, фармакоекономічного і статистичного методів.

У третьому розділі дисертаційної роботи «Судово-фармацевтичний аналіз нелегального обігу каннабіноїдів» (стор. 58–87) приведено результати вивчення судово-фармацевтичної практики щодо місця каннабіноїдів у нелегальному обігу психоактивних речовин та контингенту їх споживачів на регіональному рівні (на прикладі Харківської області). З'ясовано, що судово-фармацевтичний аналіз свідчить про зростання правопорушень, пов’язаних з нелегальним обігом каннабісу (посів, вирощування, придбання, зберігання, вживання, перевезення, збут, крадіжка, хуліганство). Тому дисертуванням опрацьовано основні етапи організаційно-правової процедури знищення наркотичних засобів рослинного походження, що містять каннабіноїди для протидії нелегального їх вирощування та наступного перетинання у нелегальний обіг.

У четвертому розділі дисертаційної роботи «Розробка науково-практичних рекомендацій для визначення статусу залежності від каннабіноїдів (F12)» (стор. 88–122) вивчено попит на каннабіноїди серед нелегальних споживачів упродовж досліджуваного періоду на регіональному рівні, які одночасно знаходились на обліку в наркологічних установах України за діагнозом F12, а також тенденції до пересування захворюваності на F12 з південних областей України до східних та центральних. Проведено детальне узагальнення особливостей попиту на каннабіноїди на регіональному рівні, що в подальшому (5 розділ дисертації) було використано дисертуванням для розробки та обґрунтування заходів, спрямованих на протидію поширення каннабіноїдної залежності в Харківській області (стор. 132-136 дисертації).

У п'ятому розділі дисертаційної роботи «Розробка організаційних принципів для забезпечення ліками наркохворих з залежністю від каннабіноїдів (F12)» (стор. 123–149) показано рівні каннабіноїдної наркоманії з позиції правої культури та правосвідомості. Обґрунтовано розробку медико-фармацевтичних заходів для забезпечення ліками наркохворих із залежністю від каннабіноїдів із групи гепатопротекторів.

Визначено доступність гепатопротекторів за фармакоекономічними показниками шляхом розрахунків коефіцієнтів нестабільності ціни та коефіцієнтів доступності, що дало змогу відібрати два лікарських засоби гепатопротекторної дії (л'есфаль та антравль). При вивченні економічної складової доступності гепатопротекторів за результатами АВС-аналізу також отримані узгоджені дані щодо відібраних гепатопротекторів. Синхронне використання лікарських засобів л'есфаль та антравль у схемах фармакотерапії каннабінoidної залежності апробовано на базі КЗОЗ «Харківський обласний наркологічний диспансер» під керівництвом проф. І.К. Сосіна та включено у спосіб інтегрованого лікування гашишної залежності, що підтверджено патентом України.

Наукова новизна одержаних результатів. В ході вивчення дисертаційної роботи встановлено, що автором вперше розроблено алгоритм, який дозволяє визначити статус каннабінoidної залежності у наркопацієнта, а це є важливим для визначення його подальшого лікування. Також уперше акцентовано увагу на необхідності забезпечення ліками наркохворих з діагнозом F12 в системі надання примусової медико-фармацевтичної допомоги. На підставі удосконалення методів оцінки доступності та ефективності ліків Негрецьким С.М. вперше доведено перспективність включення гепатопротекторів до схем фармакотерапії залежності від каннабінoidів. Проведені судово-фармацевтичні дослідження стали підґрунтям для удосконалення організаційно-правової процедури знищення психоактивних речовин рослинного походження, що містять каннабінoidи. Особливу увагу привертає всебічне охоплення дисертантом трьох контингентів респондентів з числа провізорів, лікарів та юристів за допомогою використання алгоритму анкетування. Важливим є те, що наукова новизна і теоретична цінність отриманих результатів підтверджена патентом України та свідоцтвами Державної служби інтелектуальної власності України про реєстрацію авторського права на твір.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень і практичних рекомендацій. Дисертаційна робота виконана на сучасному науковому рівні з використанням взаємодоповнюючих методів дослідження (історичного, документального, порівняльного, нормативно-правового, судово-фармацевтичного, аналітико-дескриптивного, фармакоекономічного, статистичного, математичного, графічного). Наукові положення та висновки дисертаційної роботи експериментально обґрунтовані, ґрунтуються на аргументованих методологічних підходах до вирішення поставлених завдань, є логічними і достовірними, побудовані на підставі одержаних результатів та підтвердженні статистичною обробкою отриманих даних.

Дисертанту Негрецькому С.М. належить вирішальна роль у визначені мети і завдань дослідження, в організації і проведенні експериментальної частини, в обробці та інтерпретації отриманих даних, які представлені до захисту.

Практичне значення результатів дослідження. Результати дисертаційного дослідження Негрецького С.М. у вигляді патенту України «Спосіб інтегрованої терапії гашишної залежності»; інформаційного листа «Спосіб інтегрованої терапії гашишної залежності»; 2-х методичних рекомендацій «Судова і доказова фармація: визначення статусу каннабінoidної залежності (F 12)» та «Судово-фармацевтичний моніторинг незаконного обігу каннабінoidів»; практикуму до аудиторної та самостійної роботи з фармацевтичного законодавства в системі додипломної та післядипломної підготовки; розділу у науковому та навчально-методичному виданні «Фармацевтичне право в безпечному самолікуванні. Лікарські засоби, які відпускаються без рецепта лікаря»; «Регіонального формулляру лікарських засобів Харківської області на засадах медичного і фармацевтичного права» знайшли практичне застосування у діяльності закладів охорони здоров'я (аптеки, лікарні, диспансери, центри, поліклініки), у навчальному процесі вищих та середніх спеціальних навчальних закладів.

Повнота викладу основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях і авторефераті. Основні положення дисертаційної роботи знайшли відображення у 42 опублікованих наукових працях, серед яких 10 статей у наукових фахових виданнях України, 4 статті у наукових виданнях інших держав, 1 патент України, 1 інформаційний лист, 2 методичні рекомендації, 20 тез доповідей (в т.ч. 4 тези надруковані за кордоном) та ін.

Дисертаційна робота і автореферат дисертації грамотно викладені українською мовою, опис результатів і висновків конкретний та зрозумілий. Зміст автореферату дисертації відповідає основним положенням дисертаційної роботи.

Проте, в ході аналізу роботи Негрецького С.М. виникло декілька зауважень до змісту і оформлення дисертації:

а) наведений на стор. 103 рис. 4.16 «Види забезпечення ліками наркохворих правопорушників в системі примусової медичної допомоги» підрозділу 4.2. «Проблеми забезпечення ліками наркохворих правопорушників з каннабіноїдною залежністю в системі надання примусової медичної допомоги» розділу 4 «Розробка науково-практичних рекомендацій для визначення статусу залежності від каннабіноїдів (F12)» слід було б розширити та навести пропозиції дисертанта щодо застосування відповідних ліків в умовах амбулаторної допомоги та під час госпіталізації для фармакотерапії наркохворого з залежністю від каннабіноїдів (F12);

б) наведена на стор. 140 (розділ 5 «Розробка організаційних принципів для забезпечення ліками наркохворих з залежністю від каннабіноїдів (F12)», підрозділ 5.2 «Медико-фармацевтичні заходи для забезпечення ліками наркохворих з залежністю від каннабіноїдів») в табл. 5.3 «Результати визначення доступності ЛЗ гепатопротекторної дії за судово-фармацевтичним критерієм «режим контролю» було б доцільно об'єднати з табл. 5.4 «Результати визначення доступності ЛЗ гепатопротекторної дії за фармакоекономічними показниками».

Однак, відмічені зауваження не є принциповими і не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації, що є закінченою науково-дослідною роботою, в якій мета дослідження повністю досягнута.

Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці. Запропоновані автором визначення термінів «фармацевтичне попередження» і «медико-фармацевтична реабілітація наркозалежних» до ряду Законів України, що обговорені на регіональному рівні фахівцями Департаменту охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації та науковцями, рекомендую використовувати у навчальному процесі та науковій діяльності.

Запропоновані дисертантом заходи протидії поширенню каннабіноїдної залежності в Харківській області, затверджені на регіональному рівні 5 наказами Департаменту охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, необхідно спрямувати на розгляд на державному рівні.

На підставі вище викладеного рекомендую Негрецькому С.М. продовжити дослідження, направлені на подальше удосконалення забезпечення ліками наркохворих, які є важливими для нашої країни, оскільки продовжують розв'язання актуальної прикладної проблеми для фармацевтичної науки і практики.

ЗАКЛЮЧЕННЯ.

Дисертаційна робота *Негрецького Сергія Миколайовича* на тему «Судово-фармацевтичне обґрунтування організаційних заходів для забезпечення ліками наркохворих з залежністю від каннабіноїдів (F12)» є закінченою науково-дослідною роботою, в якій висвітлені нові науково-обґрунтовані теоретичні та експериментальні результати щодо розробки організаційних принципів для забезпечення ліками наркохворих з залежністю від каннабіноїдів.

Дисертаційна робота за актуальністю, обсягом проведених досліджень, рівнем одержаних результатів, їх науковою новизною і практичною цінністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння

вченого звання старшого наукового співробітника» (Постанова Кабінету Міністрів України №567 від 24.07.2013 р.) до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук за спеціальністю 15.00.01 – технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація, а її автор – *Негрецький Сергій Миколайович* заслуговує присудження наукового ступеня кандидата фармацевтичних наук.

Офіційний опонент:

Професор кафедри організації та економіки фармації

Національного медичного університету імені О.О. Богомольця,

доктор фармацевтичних наук, професор,

Заслужений працівник охорони здоров'я України

Д.С. Волох
Д.С. Волох

